

Aziatische boktorren – gevaarlijke importsoorten

Brigitta Wessels-Berk, NVWA & Theodoor Heijerman, Jinze Noordijk, EIS Kenniscentrum Insecten

De Oost-Aziatische boktor (*Anoplophora chinensis*) en de Aziatische boktor (*Anoplophora glabripennis*) zijn beide quarantaineorganismen. Dit betekent dat voorkomen moet worden dat deze soorten ons land en de EU binnenkomen en zich verspreiden. Dat is niet voor niks: de kevers kunnen schade aanbrengen aan allerlei bomen, waaronder economische belangrijke, én het blijkt dat ze daadwerkelijk ook af en toe aanslaan in ons land na een onbedoelde introductie.

Schade

De schade die de Oost-Aziatische boktor veroorzaakt bestaat uit het maken van gangen in levende bomen en struiken. In Nederland zijn larven tot nu toe aangetroffen in esdoornbomen, maar vanuit het buitenland wordt schade gerapporteerd aan fruit- en sierbomen. In Azië vormt de soort de belangrijkste plaag in de citrusteelt. De bomen worden verzwakt en zijn daardoor meer vatbaar voor ziektes en windschade en in sommige gevallen sterft de boom. De kever is dan ook een ernstig risico voor de citrusteelt in Zuid-Europa. Als de soort voorkomt in ons land, dan zou dat dus nogal wat handelsbeperking met zich meebrengen.

Oost-Aziatische boktor. (Foto: Theodoor Heijerman)

De schade van de Aziatische boktor lijkt hier veel op. De boktor leeft ook in levend hout van heel veel boomsoorten. Het gevaar voor de economie ligt bij deze soort niet in de bedreigingen voor de citrusteelt, maar veeleer in de teelt van appel, peer, pruim, en andere economisch belangrijke bomen, zoals populier en wilg, en sierbomen, zoals plataan, paardenkastanje en iep.

Importen

De eerste keer dat de Oost-Aziatische boktor in Nederland werd onderschept was in 1986 toen er in een bonsai-appel sporen en resten van een volwassen exemplaar werden aangetroffen. Vervolgens werd de soort in 1991 onderschept in een import van een partij esdoorns uit China. In 2003 werd voor het eerst de boktor buiten ontdekt, in een privétuin in een importesdoorn. In november 2007 volgde een tweede vindplaats buiten, ditmaal in een tuin in het Westland en in december 2009 een derde in Boskoop. Deze uitbraken lagen in de directe nabijheid van importeurs van bomen en bonsais uit Azië. De aangetaste planten werden uiteraard vernietigd, maar ook alle esdoorns binnen een straal van 200-300 meter en alle potentiële waardplanten

Aziatische boktor. (Foto: Theodoor Heijerman)

Uitvlieggaten Aziatische boktor. (Foto: NVWA)

binnen een straal van 100 meter. In totaal werden in beide gebieden 270.000 planten vernietigd! Hierna volgden vele inspecties op kwekerijen, bij afnemers en in tuincentra. Dit leidde tot vondsten op geïsoleerde importbomen en uitroeiingsprogramma's. In het Westland werden ook in 2009 nog een larve en uitvliegopeningen gevonden, in Boskoop bleef het bij de eerste vondst. Inspecties en maatregelen op de import van levende Japanse esdoorns uit China zijn aangescherpt, en hierna is het stil geworden en lijkt het probleem te zijn opgelost.

De eerste waarnemingen van de Aziatische boktor stammen uit 2008. De kever werd toen gelijk waargenomen op twee plaatsen: bij Enschede en bij Berghem. In 2009 werden in verpakkingshout op een bedrijf een larve en een pop

aangetroffen en bij een klant van het betreffende bedrijf een volwassen boktor. In deze drie gevallen kwamen de boktorren mee met verpakkingshout van zendingen natuursteen uit China. Telkens werden in de omgeving geen verdere kevers of symptomen van aantasting ontdekt. Echter, in november 2010 werden op een industrieterrein in Almere uitvlieggaten, restanten van volwassen kevers en levende larven van de Aziatische boktor gevonden in een groep esdoorns. Het bleek dat aan de hand van datering van uitvlieggaten dat daar van 2005 tot en met 2010 kevers hadden rondgevlogen; de bomen waren circa 10 jaar eerder aangeplant en de aantasting moet dus in Nederland hebben plaatsgevonden. In 2012 werden opnieuw zes volwassen exemplaren van de boktor aangetroffen, ditmaal in een esdoorn in een woonwijk in Winterswijk; ook hier waren de oudste uitvlieggaten 5 jaar voor de vondst gevormd. In Almere en Winterswijk zijn maatregelen getroffen om deze aantasting uit te roeien: alle loofbomen en grote stuiken binnen een straal van 100 m van de besmette esdoorn zijn verwijderd en alle bomen binnen een straal van 1 km, waarin de boktor zich zou kunnen voortplanten, zijn gedurende vier jaar geïnspecteerd door de NVWA. Na de eerste vondst zijn geen nieuwe vondsten meer gedaan.

Herkenning, melding en meer info

Beide soorten boktorren zijn grote keversoorten; tussen de 17 en 39 mm lang. Het langwerpige lichaam, de zeer lange antennen en de ogen die niervormig om de antennebasis liggen maken dat ze direct als boktor herkenbaar zijn. De beide soorten kunnen van inheemse boktorren onderscheiden worden door de grootte, het glanzend zwarte lichaam en door de witte vlekken op de dekschilden. Aziatische boktorren zijn quarantaineorganismen, waarvoor een meldingsplicht geldt. U bent dus verplicht een vondst of vermoeden daarvan te melden bij de NVWA. Met meldingen of vragen over Aziatische boktorren kunt u terecht bij het klantencontactcentrum van de NVWA: tel. 0900-0388 of op de websites van de NVWA en EIS (zie kader) waar zeer veel informatie bij elkaar is gebracht.

Verder lezen

- www.nvwa.nl/onderwerpen/plantenziekten-en-plagen/inhoud/aziatische-en-oost-aziatische-boktor
- http://www.nederlandsesoorten.nl/linnaeus_ng/app/views/species/nsr_taxon.php?id=156344